

kunnen helpen. "Een grenzeloos optimisme. Inderdaad", beaamt prof. Tinbergen desgevraagd. "En de Club van Rome heeft daarin in '72 de eerste noodzakelijke deuken geslagen. Tot die tijd heeft men werkelijk gedacht dat de wereld plaats en ruimte te over bood, dat de natuurlijke bronnen onuitputtelijk waren, en dat de oceanen de groeiende stroom aan vervuiling zonder problemen zouden kunnen neutraliseren."

Dat optimisme heeft economisten en andere beleidsmakers kennelijk blind ge-

'Aan de groeiende belangstelling voor economie liggen ook meer laag-bij-de-grondse ideeën ten grondslag. Daar heb ik wel begrip voor.'

maakt voor de afgrond die men tegemoet snelde. De klappen die het rijke Westen in de eerste helft van de jaren zeventig te verwerken kreeg, kwamen dan ook onverwacht. Zo'n klap was niet alleen het alarmerend rapport van de Club van Rome. Klappen vormden ook – of wellicht meer nog – de loskoppeling van dollar en goud en de eerste olieprijsverhoging.

Deze laatste daad was een eerste poging van de (olieproducerende) ontwikkelingslanden om het kleine beetje macht dat ze bezaten, ook daadwerkelijk tot gelding te brengen, aldus prof. Tinbergen. "Ze hebben daarmee meteen een omvangrijk nieuw vraagstuk geschapen voor de olie-importerende landen. Zeker na de tweede olieschok is de wereld, mede als gevolg daarvan, danig in de war geraakt. Gelijktijdig kregen de rijke landen nu te maken met een voortgaande inflatie, een stijgende werkloosheid, én met stagnatie. Met een nieuw woord heeft men die combinatie van verschijnselen toen 'stagflatie' gedoopt; een vraagstuk waarmee we in feite nu nog worstelen."

Prof. Tinbergen wenst het bestaansrecht van de economische wetenschappen louter en alleen te verdedi-

gen op grond van hun bruikbaarheid voor het economisch beleid; een opmerkelijk utilitaristisch uitgangspunt. Maar – zo wil hij daarbij onmiddellijk vermeld zien – die bruikbaarheid moet wel ten goede komen aan internationaal georiënteerde, humanitaire doeleinden, zoals het oplossen van het voedsel- en het milieuvraagstuk en het recht-trekken van de scheefgegroeide inkomensverdeling op mondiaal niveau.

"Naar mijn idee ligt de bestaansgrond voor de economie als wetenschap in de mogelijkheden die deze biedt bij het streven naar een rechtvaardiger economische politiek. Ik zou het nut van de economie dus op pragmatische – je kunt ook zeggen: 'economische' – gronden willen bepleiten. Dat nut is nergens anders te vinden dan in de bruikbaarheid voor dat streven.

"Dit betekent voor mijn gevoel tegelijkertijd dat de gedeelten van de economische wetenschap die daarbij behulpzaam zijn, ook de meeste aandacht verdienen. Sommige zwaar theoretische punten die niet van belang zijn voor de economische politiek, zou men mijns inziens dus beter kunnen laten rusten. Het welzijn van de mensheid, daar is het in de economie om begonnen!"

Volgens velen ontwikkelen de economische wetenschappen zich echter in een heel andere richting. De voortgaande afsplitsingen in specialismen en differentiaties danken hun ontstaan niet zelden aan nog meer toegespitste, commerciële toepassingsmogelijkheden.

Prof. Tinbergen:
bruikbare economie.
Foto ANP

En de belangstelling van een groeiende stroom studenten voor juist deze specialisaties neemt ongekende vormen aan. Hoe waardeert prof. Tinbergen deze ontwikkelingen?

"De toenemende populariteit van het vak is natuurlijk niet uitsluitend te verklaren uit een groeiende bezorgdheid omtrent het welzijn van de mensheid. Aan die belangstelling liggen ook, wat men noemt, meer laag-bij-grondse ideeën ten grondslag. Daar heb ik wel begrip voor. Tenslotte moeten we er ook voor zorgen dat ons kleine landje, economisch gezien, de rest van de wereld tot voorbeeld kan blijven dienen. En dat betekent dat ons eigen bedrijfsleven zo goed en zo efficiënt mogelijk moet blijven functioneren, willen we het wezenlijke van onze verzorgingsstaat in stand houden.

"Er is wat dat betreft dus ook veel puur praktisch werk te doen. En er zijn bovendien altijd al veel meer bedrijfseconomen dan algemene economen geweest. Maar bedrijfseconomen zijn nooit degenen geweest die de grote lijnen zagen. Alhoewel, wanneer je de multinationals in je beschouwing wilt betrekken, dan weet ik het zo net nog niet; multinationals opereren tenslotte ook wereldwijd.

"Maar dat neemt niet weg, dat het merendeel van het economenbestand zich niet met de grote, internationale vraagstukken bezighoudt, laat staan met de algemene richting van het economisch denken. Ik vind dat niet zo erg. We mogen er trots op zijn dat Nederlandse economen in het algemeen een goede naam hebben en vaak behoren tot degenen die internationaal de aandacht trekken."

Brengen de toenemende bruikbaarheid en de overweldigende populariteit van de economie als universitaire studie, ook geen gevaren met zich mee?

"Op wat voor gevaren doelt u nu?"

Aantasting van de academische vrijheid, bijvoorbeeld. De verwording van economische faculteiten tot commerciële ondernemingen die kennis verkopen aan de meest biedende, en alleen nog bereid zijn lucratief onderzoek te verrichten in opdracht van het bedrijfsleven.